

نقش معنویت و توسل به اهل بیت علیهم السلام در موفقیت شهید سلیمانی

حافظ نجفی

چکیده

ارتباطات مؤمنانه با آفریدگار یکتا و توسل به ساحت مقدس حضرات معصومین علیهم السلام، به‌ویژه حضرت زهرا علیها السلام در زندگی شهید سلیمانی و نقش مؤثر آن در پیروزی‌های این سردار سرافراز، برجسته است. برایند بررسی‌ها، نشان داد که این مجاهد راه خداوند، افزون بر ایثار و فداکاری‌های کم نظیر و همچنین نبوغ فوق‌العاده برای مدیریت صحنه‌های جنگ با ایمان خالص به وعده‌های پروردگار و امدادهای غیبی و توسل به ساحت مقدس اولیای الهی، بسیاری از قفل‌های بسته را باز کرده و ناممکن‌ها را ممکن، و به پیروزی‌های حیرت‌انگیزی دست یافته است. حاصل مجاهدت‌های این مرد بزرگ، برهم‌خوردن نقشه ی بیگانگان، یأس و ناامیدی دشمنان اسلام و مسلمین از سلطه بر ایران و دیگر کشورهای اسلامی منطقه، شکست تروریست‌ها، حاکمیت امنیت در ایران، و اقتدار و صلابت نظام اسلامی در انظار جهانیان است.

واژه‌های کلیدی: معنویت، توسل، اهل بیت علیهم السلام، شهید سلیمانی.

از چهره‌های شاخص و اثرگذار دوران معاصر، سردار شهید حاج قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، است. این شهید والامقام، علاوه بر نقش تعیین‌کننده در پیروزی‌های رزمندگان اسلام در جنگ تحمیلی و نقش فعال در خدمت‌رسانی به مردم مناطق محروم در دوران سازندگی، پس از منصوب شدن به فرماندهی نیروی قدس سپاه در سال ۷۶، با سازماندهی نیروهای محور مقاومت، رزم بی‌امانی را با دشمنان اسلام (استکبار و صهیونیسم بین‌الملل) آغاز کرد که نتیجه آن، پیروزی‌های خیره‌کننده حزب‌الله لبنان و رزمندگان فلسطین بر رژیم غاصب اسرائیل بود. ایشان با نبوغ کم‌نظیر خود در عرصه‌های سیاسی و نظامی، خونی تازه در رگ‌های مسلمانان و ملت‌های مظلوم فلسطین، لبنان، سوریه و عراق تزریق کرد و با تشکیلات ارتش‌های مردمی، نقشه استکبار را که با تأسیس گروه‌های تروریستی (به‌ویژه داعش) در صدد نابودی اسلام و سلطه بر کشورهای منطقه و تشکیل خاورمیانه جدید بود، بر هم زد و دشمنان را در رسیدن به آمال واهی خود ناکام گذاشت؛ به‌ونه‌ای که رئیس‌جمهور امریکا از اینکه پس از هزینه‌کردن هفت تریلیون دلار به هیچ‌یک از خواسته‌های خود در این منطقه نرسیده است، عمیقاً ابراز تأسف کرد (خبرگزاری تسنیم، گروه بین‌الملل، ۲۴ بهمن ۱۳۹۶، ترامپ: ۷ تریلیون دلار در خاورمیانه هزینه کرده‌ایم). حاصل فداکاری‌های شهید سلیمانی، شکست داعش و آزاد شدن کشور عراق، سوریه و لبنان از لوٹ وجود تروریست‌ها و حاکمیت انیت در منطقه و مس شدن رژیم غاصب اسرائیل در داخل مرزهای فلسطین اشغالی بود که باعث شد ایشان، قلوب مسلمانان؛ بلکه همه آزادی‌خواهان و حق‌طلبان دنیا را به خود جذب کند و در انظار همگان به قهرمانی بی‌نظیر و پدیده‌ای شگفت در دوران معاصر تبدیل شود. طبعاً عوامل متعددی در پیروزی‌های شهید سلیمانی نقش داشت. در این مقاله، سعی شده یکی از لایه‌های شخصیتی این مرد بزرگ، که همان بُعد معنوی، توکل به خداوند و توسل به پیامبر اسلام ﷺ و اهل بیت اطهار علیهم‌السلام است، بررسی شود.

سیمای معنوی شهید سلیمانی

معنویت، از معنا گرفته شده است؛ یعنی منسوب به معنا، حقیقی، راست، اصلی و ذاتی، باطنی و روحانی، مقابل مادی، صوری، ظاهری. مرد معنوی؛ آن‌که در عالم معنا سیر کند، سالک راه حق (دهخدا، ۱۳۷۳ش، ج ۱۳، ص ۱۸۷۱).

زندگی افتخارآمیز حاج قاسم سلیمانی، مملو از جلوه‌های ایمان راستین وی به تعالیم دینی است. این عبارات، آخرین دست‌نوشته او است که به یادگار ماند و یادآور اوج اخلاص و صفای باطن اوست. ایشان به محضر پروردگار عرضه می‌دارد: «**اَللّٰهُمَّ لَا تُكَلِّبْنِيْ**. خداوندا مرا بپذیر. خداوندا عاشق دیدارتم؛ همان دیداری که موسی را ناتوان از ایستادن و نفس کشیدن نمود. خداوندا مرا پاکیزه بپذیر». حضرت آیت‌الله جوادی آملی فرموده است:

کمتر وقتی است که من به یاد جناب قاسم سلیمانی باشم و دعا نکنم. ایشان خیلی پیش ما عزیز است. همه ما وامدار شهادت و مجاهدت برادر عزیز ما مرحوم سردار سپهد حاج قاسم سلیمانی رضوان الله تعالی هستیم. سال قبل که آمده بودند قم، یک دیداری همراه با آقایان دیگر داشت. بعد از اینکه آن آقایان تشریف بردند، گفت: حاج آقا من کار دارم. دیدم یک پارچه‌ای از جیبش بیرون آورد، گفت: «این کفن من است و می‌خواهم که شهادت بدهید». خوب ما چه صلاحیت داریم که شهادت بدهیم؛ آن‌هم برای کسی که یک عمری به قرآن و ائمه خدمت کرده، آبروی ما را حفظ کرده، امنیت ما را حفظ کرده، ناموس ما را حفظ کرده، دین ما را حفظ کرده، شرف ما را حفظ کرده، نظام ما را حفظ کرده، حرف‌های امام را حفظ کرده، حرف‌های رهبر را حفظ کرده. ما گفتیم خیلی خوب، امضا کردیم. گفتیم خدایا تو شاهدی. گفتیم «هو الشاهد»، خدایا تو شاهدی این عزیز ما، کارگزار تو است. الآن هم به بهترین وجه، خدا او را مهمان خود قرار داده. حشر او با انبیا، حشر او با اولیای الهی، حشر او با شهدای کربلا، حشر او با حسین بن علی بن ابی‌طالب (صدا و سیمای جمهوری اسلامی، پایگاه سخنرانی مذهبی (ایران صدا)، سخنان آیت‌الله جوادی آملی در سال ۹۸، بعد از شهادت حاج قاسم).

حجت‌الاسلام حسین انصاریان گفته است:

شهید حاج قاسم سلیمانی، شب‌های احیا را در خیابان ری می‌گذراندند و در این شب‌ها خلوت اُنسی با خدای خویش داشتند. ایشان در شب‌های قدر و در ایام محرم و شهادت امام حسین علیه‌السلام، فراوان اشک می‌ریختند و منقلب می‌شدند؛ به قدری که من گمان می‌کردم که در این حال از دنیا می‌روند. ایشان در نهایت نیز در راه خداوند جان خود را فدا کردند (صدا و سیمای جمهوری اسلامی، پایگاه سخنرانی مذهبی (ایران صدا)، سخنان حجت‌الاسلام حسین انصاریان).

بُعد مذهبی و ایمانی شهید سلیمانی، برای بسیاری از کارشناسان و رسانه‌ها و مطبوعات خارجی همچون گاردین، نیویورکر، الجزیره و...، حائز اهمیت بود. برای نمونه، «دکستر فیلکینز» در سی‌ام سپتامبر ۲۰۱۳ در نیویورکر می‌نویسد: «سلیمانی، یک مؤمن واقعی به اسلام بوده و او به مراتب مهذب‌تر از خیلی افراد است» یا «مارتین جی» در سیزدهم نوامبر ۲۰۱۴ در سایت روزنامه «دیلی صباح» ترکیه، به نقل از فرماندهان عراقی نوشت: «سلیمانی به ما آموخت که مرگ، آغاز زندگی است و نه پایان آن». تصاویر منتشر شده از این سردار ایرانی در میدان‌های جنگ عراق، نشان‌دهنده اقامه نماز جماعت و تصویر وضوگرفتن اوست. یکی از هم‌زمان‌های حاج سلیمانی گفت: «حاج قاسم حتی در میدان جنگ نیز دائم الوضوست؛ ولی با همه این تفاسیر، زمانی که صدای الله اکبر در میدان رزم طنین‌انداز می‌شود، آستین‌ها را بالا زده، دست از کار شسته، وضو می‌گیرد و به نماز می‌ایستد». سردار سلیمانی، یک معتقد عمل‌گرا به احکام مذهب، فرمانده باذکات و متعهد به خاک و وطن و ناموس است که اجتماع تمام این ویژگی‌ها، وی را از دیگران متفاوت می‌سازد. یکی از خدام حرم امامین عسکریین علیه‌السلام پس از درگیری‌های سامرا گفت: «حاج قاسم در زمان ناآرامی‌های اخیر شهر سامرا همواره در این شهر حضور داشت و مرتباً برای توسل و تجدید قوای معنوی به حرم مشرف می‌شد. وی در این مدت، سرداب حرم امامین عسکریین علیه‌السلام را برای استراحت شبانه خود انتخاب می‌کرد» (نسیم دهلران، سایت خبری شهرستان دهلران، مجموعه هویت و دفاع مقدس، سجاد کاویانی، سه‌شنبه، ۱۹ اسفند ۱۳۹۳، کد خبر: ۱۳۳۷).

توسل از عوامل راهیابی به اهداف

«توسل» از ریشه «وسل» گرفته شده و در لغت، به معنای رغبت، درخواست (ابن فارس، ۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۱۱۰) و نزدیک شدن است (جوهری، ۱۴۱۰ق، ج ۵، ص ۱۸۴۱). درخواست نزدیک شدن به کسی یا گرفتن چیزی از او با استفاده از یک واسطه که این واسطه را «وسیله» می‌گویند (همان‌جا). آن وسیله، باید از قرب و منزلت و جایگاه والایی نزد کسی که مقصود این رفتار است، برخوردار باشد (فیروزآبادی، ۱۴۱۵ق، ج ۴، ص ۶۴). در قرآن کریم، واژه «وسیله» دو بار به کار رفته است (مائده: ۳۵؛ اسراء: ۵۷). در آیه ۳۵ سوره مائده، به مؤمنان سفارش شده که از خدا پروا کنند و به سوی او وسیله جویند:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

ای اهل ایمان! از خدا پروا کنید و دستاویز و وسیله‌ای [از ایمان، عمل صالح و آبروی مقربان در گاهش] برای تقرب به سوی او بجوئید؛ و در راه او جهاد کنید تا رستگار شوید.

توسل به اعمال نیک و انسان‌های صالح و آبرومند نزد پروردگار، در سیره انبیا و اولیای الهی به چشم می‌خورد. این امر نشان می‌دهد که آنها در کنار همه عوامل توفیق، توسل را نیز از عوامل مهم راهیابی به اهداف خود مورد توجه قرار داده بودند. میان همه وسیله‌ها، پیامبر ﷺ و خاندان مطهر ایشان ﷺ، عالی‌ترین وسایط قرب الهی اند. رسول خدا ﷺ فرمود:

ائمه ﷺ از فرزندان حسین ﷺ هستند. هر کس آنها را اطاعت کند، خدا را اطاعت کرده است و هر کس از آنها نافرمانی کند، نافرمانی خدا را کرده است. هُمُ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى وَ هُمُ الْوَسِيلَةُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ. ایشان حلقه و دستگیره محکم و وسیله تقرب به درگاه الهی اند (بیخ صدوق، ۱۳۷۸ش، ج ۲، ص ۵۸).

امام علی ﷺ پس از رحلت رسول خدا ﷺ هنگام غسل دادن بدن مطهر پیامبر ﷺ، ایشان

را خطاب قرار داد و گفت: «بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي اذْكُرْنَا عِنْدَ رَبِّكَ وَ اجْعَلْنَا مِنْ بَالِكَ (هَمَّكَ)» (شریف رضی، ۱۳۶۹ش، خطبه ۲۳۵؛ ابن ابی‌الحدید، ۱۴۰۴ق، ج ۱۳، ص ۲۴)؛ پدر و مادرم فدای تو باد. ما را در پیشگاه پروردگارت یاد کن و در خاطر خود نگهدار!»

امام حسین علیه السلام در مقام راز و نیاز و مناجات با خدای عالی در دعای عرفه، حضرت محمد صلی الله علیه و آله را واسطه خود و پروردگار قرار می‌دهد و عرضه می‌دارد:

اللَّهُمَّ إِنَّا نَتُوجِّهُ إِلَيْكَ فِي هَذِهِ الْعِشِيَةِ الَّتِي شَرَفْتَهَا وَعَظَّمْتَهَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَرَسُولِكَ
وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَأَمِينِكَ عَلِيٍّ وَحَيْكَ (ابن طاووس، ۱۴۱۸ق، ص ۶۵۳).

خدایا ما در این شب، که آن را شریف ساختی و بزرگ داشتی، به وسیله محمد صلی الله علیه و آله فرستاده و برگزیده‌ات از میان آفریده‌ها و امین تو بر وحی، به سوی تو رو می‌آوریم.

توسل در سیره عملی شهید سلیمانی

شهید سلیمانی نابغه‌ای نظامی بود. «رحیم نوعی اقدام»، که مدتی در سوریه در رکاب سردار بوده، گفته است:

سردار سلیمانی، هشت ویژگی کم‌نظیر داشت: دشمن‌شناسی، خطرپذیری، فرماندهی مستقیم، زبان و ادبیات و فرهنگ خاص، شجاعت و شهامت کم‌نظیر، فرماندهی بر قلب‌ها، استقامت در شرایط سخت، از همه مهم‌تر توکل به خدا و توسل به معصومین علیهم السلام (خبرگزاری صدا و سیما، برنامه تیتراژ امشب، بررسی ابعاد شخصیتی سردار دل‌ها، کد خبر: ۲۶۱۳۲۶۴، تاریخ انتشار: ۱۴ دی ۱۳۹۸).

۱. آنها بیانگر نبوغ فوق‌العاده این سردار سرافراز است که توانست در عراق، سوریه و لبنان، نیروهای عظیم مردمی را علیه اهداف دشمن بسیج کند و با تهییج و ترغیب آنها برای نبرد با دشمن و دفاع از میهن، خواب آرام را از چشم رهبران امریکا و اسرائیل و متحدان منطقه‌ای آنها بر بارید و لرزه بر اندام تروریست‌ها و در نهایت، حامیان مالی و تسلیحاتی آنها بیندازد و پایان سیطره داعش را اعلام کند. مسعود بارزانی، رئیس وقت ایم کردستان عراق، گوید:

داعش به دروازه‌های اربیل رسیده بود و بیم آن می‌رفت که شهر، عن قریب اشغال شود. من با امریکایی‌ها، ترک‌ها، انگلیس، فرانسه و حتی عربستان تماس گرفتم و کمک خواستم. همه مقامات این کشورها گفتند: فعلاً هیچ کمکی نمی‌توانند بکنند. من فوراً با مقامات ایرانی تماس گرفتم. صریحاً گفتم: شهر در حال سقوط است. مقامات ایرانی فوراً شماره تماس قاسم سلیمانی را به من دادند و گفتند حاج قاسم نماینده تام‌الاختیار ما در امور مبارزه با داعش است. لذا فوراً با حاج قاسم تماس گرفتم و اوضاع را دقیقاً شرح دادم. حاج اسم به من گفت: من فردا صبح بعد از نماز صبح اربیل هستم. به او گفتم: فردا دیر است؛ من حالا بیایید. حاجی گفت: کاک مسعود، فقط امشب شهر را نگهدار. [بارزانی در ادامه می‌گوید:] فردا صبح، حاج قاسم در فرودگاه اربیل بود. من به استقبالش رفتم. حاجی با پنجاه نفر از نیروهای مخصوصش آمده بود. آنها سریعاً به محل درگیری رفتند و نیروهای پیشمرگه را سازماندهی دوباره کردند و در عرض چند ساعت، ورق به نفع ما برگشت. در ضمن، کمک‌های تسلیحاتی ایران نیز برای ما رسید. ما بعدها یک فرمانده داعش را اسیر کردیم و از او پرسیدیم شما که در حال فتح اربیل بودید، چرا به یک‌باره عقب نشستید؟ این اسیر داعشی گفت: نفوذی‌های ما در اربیل به ما خبر دادند، قاسم سلیمانی در اربیل است؛ لذا روحیه افراد ما به هم ریخت و عقب نشستیم... [بارزانی در بخش دیگری گفت:] اگر راهنمایی‌های سردار سلیمانی نبود، داعش در کوبانی قتل عام بزرگی به وجود می‌آورد و ما خود را مدیون سردار سلیمانی می‌دانیم (عصر ایران، کد خبر: ۷۰۷۳۳۳، تاریخ ۱۶ دی ۱۳۹۸، به نقل از: روزنامه زمان، چاپ ترکیه در ۱۸ دی ۹۳، مصاحبه با مسعود بارزانی).

اما همه موفقیت‌های شهید سلیمانی، مرهون نبوغ نظامی وی نبود. او تمام نیروی فوق‌العاده‌اش (شامل شجاعت، نترسی، اراده پولادین، صبوری در برابر سختی‌ها، تاکتیک جنگی، نبوغ سیاسی و نظامی، داشتن طرح‌ها و ایده‌های بدیع در برابر دشمن و...) را که پیروزی‌های بزرگی به بار آورد، مرهون عنایات خدای متعال، امدادهای غیبی و توسل به ذیل عنایات حضرات معصومین علیهم‌السلام و

رابطه عاشقانه با ارواح مطهر اولیای الهی، به‌ویژه حضرت زهرا علیها السلام می‌دانست. ایشان در سخنانی با موضوع امداد غیبی حضرت زهرا علیها السلام در جنگ ۳۳ روزه حزب‌الله با اسرائیل گفت:

تا روز بیست و هفت و بیست و هشت، خیلی در سختی و دشواری قرار داشتیم؛ اما از روز بیست و هشتم، جنگ بالعکس شد (ما از این صحنه‌ها در دفاع مقدس‌مان زیاد دیدیم). از عوامل برحق بودن خودمان در جنگ، روحیاتی بود که از رزمندگانمان بروز می‌کرد که بیشتر شباهت به حالت سیروسلوک داشت و برداشتن حجاب‌ها. سخنانی می‌گفتند و رای حجاب‌ها و پرده‌ها. در آن کوران سخت جنگ، یکی از برادران حزب‌الله، که اهل تدین و تشریح هست و مسئول هم بود، در حالتی که به تعبیر خودش حالت خواب نبود، گفت: دیدم یک بانویی با دو بانوی دیگر در کنارش آمدند. حس کردم ایشان حضرت زهرا علیها السلام است. به عربی به او گفتم: بین وضعیت ما را که چگونه است! حضرت فرمود: درست می‌شود. اما مُصر بودم از ایشان چیزی بگیرم. ایشان دو مرتبه فرمودند: درست می‌شود و وقتی اصرار من را دیدند، یک دستمالی را تکان دادند و فرمودند: تمام شد. یک لحظه بعد، یک هلیکوپتر اسرائیلی با موشک زده شد. بعد از آن، سقوط رژیم شروع شد؛ یعنی زدن تانک‌ها و پیروزی حزب‌الله لبنان، نقطه عطفی شد و نقطه پایانی شد بر تصور هجوم رژیم صهیونیستی در بعد از آن به لبنان و این تصور، تا به امروز وجود دارد و به نظرم، به‌سادگی این تصور غیر قابل رفع است. بعد از جنگ ۳۳ روزه، استراتژی بنگورین در جنگ پیش‌دستانه و استراتژی هجومی رژیم صهیونیستی، آرام آرام تبدیل شد فقط به استراتژی دفاعی (صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، پایگاه سخنرانی مذهبی (ایران صدا)، سخنان شهید سلیمانی).

چنان‌که پیروزی‌های رزمندگان تحت فرماندهی شهید سلیمانی در دوران دفاع مقدس نیز

در پرتو الطاف خدا و توجهات اهل بیت علیهم السلام صورت می‌رفت. به گفته شاعر:

خوش‌تر آن باشد که سر دلبران گفته آید در حدیث دیگران

مرتضی قربانی، از فرماندهان سابق لشکر ۲۵ کربلای مازندران و هم‌رزم شهید سلیمانی، گفت:

ایشان، نمونه بارزی از یک انسان مجاهد و مخلص بود و نشان داد که اگر کار برای

رضای خدا باشد، ثبت و ضبط می‌شود. در هشت سال جنگ تحمیلی، دشمن با تمام قوا به کشور ما حمله کرد؛ اما رزمندگان با دستان خالی در برابر دشمن ایستادگی کرده و پیروز میدان شدند... [ایشان از خاطراتش در کربلای پنج^۱ و کمک‌های سردار سلیمانی گفت:] در این عملیات با یک روحیه معنوی، به حضرت زهرا علیها السلام و چهارده معصوم علیهم السلام متوسل شدیم و با همه سختی‌ها از اروند خروشان گذشتیم و در نتیجه، به پیروزی رسیدیم (نوید شاهد، پایگاه اطلاع‌رسانی فرهنگ ایثار و شهادت، به نقل از: پایگاه خبری حوزه هنری، عصر خاطره، سه‌شنبه، ۲۴ دی ۱۳۹۸).

احمد یوسف‌زاده، رزمنده دفاع مقدس و نویسنده کتاب مشهور آن بیست و سه نفر، در روایتی از حاج قاسم سلیمانی و غواص‌هایش و توسل عجیب ایشان به حضرت زهرا علیها السلام در عملیات فتح فاو^۲ نوشت:

شبی که طبق پیش‌بینی‌های هواشناسی، بنا بود باد و باران نباشد؛ اما چند ساعت مانده به شروع عملیات، ابری از افق قد می‌کشد و پخش می‌شود توی آسمان، حالا هم باد هست، هم باران. ژنرال‌های کار کشته دیا به صدام گفته‌اند: ایران از هر نقطه ممکن است به خاک شما یورش بیاورد؛ الا از منطقه فاو. ژنرال‌ها گفته‌اند: هیچ کس نمی‌تواند از دریای موج‌خیز اروند بگذرد. پای گذاشتن غواص در اروند همان و پیدا شدن جنازه‌اش در شکم نهنگان خلیج فارس همان! گفته‌اند اروند نابکار است؛ در اثر جذر و مد، مسیر حرکتش را تغییر می‌دهد. اروند ریاکار است؛ سطح آبش آرام، اما لایه‌های زیرینش پُرشتاب می‌گذرد. گرداب‌هایی دارد که با سرعت سیصد کیلومتر

---

۱. این عملیات، ششمین عملیات نیروهای نظامی ایران برای فتح بصره بود. نیروهای ایرانی، عملیات را در محور شلمچه به منطقه‌ای موسوم به کانال ماهی، به صورت گسترده در تاریخ ۱۹ دی ۱۳۶۵ با فرماندهی سپاه پاسداران آغاز کردند (ویکی‌پدیا، دانشنامه آزاد).

۲. عملیات والفجر ۸، در تاریخ ۲۰ بهمن ۱۳۶۴ در منطقه جنوبی عراق، به منظور تصرف شبه‌جزیره فاو و کسب یک برتری سیاسی، به طور مشترک توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران و با رمز یا فاطمه‌الزهرا علیها السلام اجرا شد و در تاریخ ۲۹ فروردین ۱۳۶۵ با تصرف شبه‌جزیره فاو پایان پذیرفت (سایت دانشنامه فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت).

طعمه‌اش را به غرقاب نابودی می‌کشاند و می‌بلعد. اما در ساحل شرقی نهر علی‌شیر، حاج‌قاسم سلیمانی و حاج‌احمد امینی، تصمیم خودشان را گرفته بودند. در ساحل غربی هم توی خانه‌های کوچک جامانده از ساکنین عرب، شهید یوسف‌الهی و ید آتش‌افروز و هم‌زمانشان، مشغول مناجات بودند و غواص‌های لشکر ثارالله، تصمیم گرفته بودند در همین هوای منقلب، خط فاو و پشت صدام را یک‌جا بشکنند. محسن رضایی، رمز «یفاطمة‌الزهره» را به همه نیروهای عملیات اعلام کرد تا صدها قایق تیزرو با مردانی مصمم، به سمت شبه‌جزیره فاو عراق حرکت کنند؛ اما حاج‌قاسم با این ابر و باد و باران بی‌موقع چه می‌توانست بکند جز اینکه غواص‌های کُر را جمع کند دور خودش، بغضش را فرو بدهد و با صدایی آرام و چشمی اشک‌آلود بگوید: برادر! آنچه نباید می‌شد، حالا شده. طبق پیش‌بینی، الان باید آسمان صاف، و اروند آرام باشد. اما نیست. حالا برای عبور از موج‌های سرکش اروند، فقط یک راه مانده است؛ آب را به پهلوی شکسته زهرا علیها السلام قسم بدهید. آری، نام حضرت زهرا علیها السلام در حریری از اشک تکثیر شد و در آسمان پیچید. دل‌ها قوت گرفت. سپاه به حرکت درآمد؛ پیاده و سواره به سمت اروند. غواص‌ها از زمین باتلاقی حاشیه رود می‌گذرند و در کناره آن آرایش می‌رند. طبق دستور، تن به آب سرد می‌زنند. سرعت آب و تلاطم رود طوفان‌زده، در قدم اول می‌خواهد همه را ناامید کند. غواص متر جلو می‌روند؛ آب دو متر آنها را عقب می‌نشانند. نبردی نگین میان مردانی که ذکر یازها بر لب دارند و رودخانه‌ای که راه نمی‌دهد، در گرفته است. گروه، موقعیت خودشان را گم می‌کنند. همه‌جا آب است و سرگردانی و البته امید به لطف پروردگار و عنایات خانم فاطمه زهرا علیها السلام. ناگهان پای نفر اول به زمین سفت می‌رسد؛ یاد می‌زند یازها! رسیدیم به ساحل! همه از آب بیرون می‌آیند. بی‌صدا در ساحل آرایش می‌گیرند. تازه اول کار است. باید با هجومی تند، خط دشمن را فتح کنند. دشمن راهی جز فرار ندارد. حاج‌احمد امینی می‌ایستد روی یال خاکریز اول عراق و با بی‌سیم می‌گوید: یفاطمة‌الزهره. یفاطمة‌الزهره. حاجی حاجی،

مأموریت انجام شد. حالا نوبت شماسست آن طرف، کنار نهر علی شیر. مروارید اشک، ز پلاک حاج قاسم را می گیرد و پایین می آید. حاجی بی تاب و اشکبار فریاد می زند: زهراجان ممنون. بی بی جان متشکرم (خبرگزاری دانشگاه آزاد اسلامی (آنا)، یادداشت تلگرامی | د یوسف زاده، روا عجیب توسل حاج قاسم به حضرت زهرا علیها السلام، منتشر شده در چهارشنبه، نهم بهمن ۱۳۹۸).

نتیجه گیری

تاریخ زندگی سردار شهید قاسم سلیمانی، به ویژه چهل سال حضور ایشان در عرصه مبارزه با دشمنان و خدمات خالصانه به مردم، نشان می دهد که ایشان در عین دارا بودن شجاعت، نبوغ نظامی، هوش سرشار برای پیشبرد کارها، همواره از خدای تبارک و تعالی استمداد کرده و با توکل بر خدا و توسل به ساحت مقدس حضرات معصومین علیهم السلام، به ویژه حضرت زهرا علیها السلام، کارهای مهمی را انجام داده و بسیاری از گره ها را باز کرده است. بر اساس مستندات، که برخی از آنها در این مقاله ارائه شد، حاج قاسم در پرتو ا توسلات، به وفقیته ها و پیروزی های بزرگی دست یافته است. رمز و راز زندگی سردار سلیمانی را باید در ذوب شدن او در حقیقت ولایت ائمه معصومین علیهم السلام، به ویژه پدران امت یعنی پیامبر عظیم الشان اسلام صلی الله علیه و آله و مولای متقیان حضرت علی علیه السلام جست. شهید سلیمانی، ولایت مدار به تمام معنا بود. ایشان در سخنان کوتاهی، که فیلم سخنرانی آن موجود است، خطاب به همه رزمندگان کرده و دو نوبت با ذکر سه قسم می گوید: «والله والله والله! مهم ترین عامل عاقبت به خیری، همراهی با جمهوری اسلامی و رابطه دلی حقیقی با رهبر حکیمی است که سکان دار این نظام است». سپس می گوید: «در قیامت خواهیم دید مهم ترین محور محاسبه، همین است» (صدا و سیمای جمهوری اسلامی، پایگاه سخنرانی مذهبی (ایران صدا)، سخنان شهید سلیمانی علیه السلام). زندگی افتخارآمیز ایشان می تواند الگو و چراغ راه برای همه کسانی باشد که می خواهند در راه ولایت و خدمت به مردم قدم بردارند.

منابع

- قرآن کریم (ترجمه آیت الله مکارم شیرازی).
۱. ابن ابی الحدید، عبدالحمید بن هبة الله (۱۴۰۴ق). **شرح نهج البلاغة**، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، قم، مكتبة آیت الله المرعشی النجفی.
  ۲. ابن طاووس، علی بن موسی (۱۴۱۸ق). **اقبال الاعمال**، به کوشش القیومی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی.
  ۳. ابن فارس، احمد بن فارس (۱۴۰۴ق). **معجم مقایس اللغة**، تحقیق و تصحیح عبدالسلام محمد هارون، قم، مكتب الاعلام الاسلامی.
  ۴. جوهری، إسماعیل بن حمّاد (۱۴۱۰ق). **الصحاح تاج اللغة و صحاح العربية**، تحقیق احمد بن عبدالغفور عطار، بیروت، دار العلم للملایین، الطبعة الرابعة.
  ۵. خبرگزاری دانشگاه آزاد اسلامی (آنا)، یادداشت تلگرامی احمد یوسفزاده، روایت عجیب توسل حاج قاسم به حضرت زهرا علیها السلام، منتشر شده در چهارشنبه، نهم بهمن ۱۳۹۸.
  ۶. خبرگزاری تسنیم، گروه بین الملل، ۲۴ بهمن ۱۳۹۶، ترامپ: ۷ تریلیون دلار در خاورمیانه هزینه کرده ایم.
  ۷. خبرگزاری صدا و سیما، برنامه تیتراشب، بررسی ابعاد شخصیتی سردار دلها، کد خبر: ۲۶۱۳۲۶۴، تاریخ انتشار: ۱۴ دی ۱۳۹۸.
  ۸. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳ش). **لغت نامه**، زیر نظر محمد معین و سیدجعفر شهیدی، تهران، مؤسسه لغت نامه و دانشگاه تهران.
  ۹. دانشنامه فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت، عملیات والفجر ۸.
  ۱۰. شریف رضی، محمّد بن الحسین (۱۳۶۹ش). **نهج البلاغة**، تحقیق السید کاظم المحمّدی و محمّد الدشتی، قم، انتشارات الإمام علی علیه السلام، الطبعة الثانية.
  ۱۱. شیخ صدوق، محمد بن علی (۱۳۷۸ش). **عیون الأخبار الرضا علیهم السلام**، تحقیق مهدی حسینی

لاجوردی، طهران، منشورات جهان.

۱۲. صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، پایگاه سخنرانی مذهبی (ایران صدا).

۱۳. عصر ایران، کد خبر: ۷۰۷۳۳۳۳، تاریخ ۱۶ دی ۱۳۹۸، به نقل از: روزنامه زمان، چاپ ترکیه در

۱۸ دی ۹۳، مصاحبه با مسعود بارزانی.

۱۴. فیروزآبادی، محمد بن یعقوب (۱۴۱۵ق). **القاموس المحيط**، بیروت، دار الکتب العلمیة،

منشورات محمدعلی بیضون.

۱۵. نوید شاهد، پایگاه اطلاع‌رسانی فرهنگ ایثار و شهادت، به نقل از: پایگاه خبری حوزه هنری،

عصر خاطره، سه‌شنبه، ۲۴ دی ۱۳۹۸.

۱۶. نسیم دهلران، سایت خبری شهرستان دهلران، مجموعه هویت و دفاع مقدس، سجاد کاویانی،

سه‌شنبه، ۱۹ اسفند ۱۳۹۳، کد خبر: ۱۳۳۷.

۱۷. ویکی‌مدیا دانشنامه آزاد - عملیات کربلای پنج.

